

GUANGZHOU, SPEERPUNT VAN HERVORMINGEN

DE BERGEN ZIJN HOOG EN DE KEIZER IS VER WEG

ZOP, 7 april 1993

Guangdong, de kustprovincie in China's onderbuik, manoeuvreert op het snijvlak van de hervormingspolitiek. Tegen het einde van de eeuw willen lokale bestuurders de leiders van Zuid-Korea, Singapore, Taiwan en Hong Kong (Azie's economische 'Tijgers') in de ogen kunnen kijken. De "Socialistische Markteconomie" werd vorige week officieel verankerd in China's grondwet. Maar in Guangdong's hoofdstad Guangzhou bloeit ze al volop... met alle symptomen vandien.

(Door Jan van der Made)

GUANGZHOU (ZOP) De kolossale kreeft, opgediend in een houten bootje, is in tweeën gesneden en opgesierd met groen. Hij leeft nog. Voelsprietten en voorpoten wuiven in een laatste stuiptrekking vaarwel naar de toeschouwers die klaar zitten met hun eetstokken. "Ik kom zo vaak in dit restaurant", pocht Cui Huiyao, volgens zijn naamkaartje 'Businessman Dept. Manager' van de 'Yangjiang Chemicals Import & Export (sic) Company of Guangdong'. 'Geen pen bij je? no problem'. Haalt met veel misbaar een zwaar gouden Parker tevoorschijn onderwijl op zijn eveneens gouden imitatie-Zwitserse horloge ('Tudor, Geneva', staat er op) blikkend. Het loopt tegen elven, maar de eetzaal van het mediterrane aandoende South Sea Fishing Village restaurant is stampvol, geroezemoes en opgewonden uitroepen worden slechts onderbroken door het borrelende gepiep van draadloze telefoons.

Het Fishing Village Restaurant tegenover het poche Dongfang ('Oosten')-hotel is the place to be voor de zelfstandige entrepreneurs van Guangzhou. Bij aankomst opent een in Bordeauxrood livrei gestoken lilliputter de deur van taxi. Binnen werpen tien kolossale kroonluchters hun licht op grote ronde tafels waar de illustere gezelschapjes met hun dames aan de XO-Remy Martin zitten en zich voorbereiden op copieuze vismaaltijden, die soms oplopen tot drieduizend gulden. "Iedere avond volle bak", vertelt een van de regelmatige bezoekers; je moet minstens een dag van tevoren reserveren.

KERSTSFEER

Cui's vriendin, 19 jaar oud, beeldschoon en gekleed in rood, giechelt en wriemelt aan zijn knieën. "Wat ik leuk aan haar vindt? Ze is mooi. Wat ze denkt kan me niet zoveel schelen". Statussymbool voor de nouveau riche? 'Hij geeft me stabiliteit en geborgenheid'. De man met wie ze getrouwd is werkt bij de verkeerspolitie, getuige de witte motorhelm met het embleem van de Volksrepubliek China, die ze ('de scheiding is nog niet helemaal rond') voor de gelegenheid heeft geleend en die naast haar op een stoel ligt. Cui zelf is gastheer van een luidruchtig gezelschap van in-driedelig-grijs-gestoken zakenlui, relaties uit de naburige provincie Yunnan die in electronica doen. Minstens twee zijn in het bezit van een Motorola draadloze telefoon ("Is niet duur. zesduizend gulden") waar ze zenuwachtig naar grijpen als de conversatie even stil valt.

China, derde wereldland? Als je door het centrum van Guangdong's hoofdstad Guangzhou wandelt is dat nauwelijks voor te stellen. In de avond hangt er een permanente kerstsfeer die wordt opgeroepen door kleurige lampjes die rond de contouren van de enorme hotels zijn bevestigd. "De burgemeester vond dat er wat atmosfeer in de stad moest komen", vertelt een inwoner. Het verkeer, dat tien jaar geleden nog werd gedomineerd door roestige vrachtwagens bestaat nu voor het grootste deel uit taxi's en wordt opgesierd door glanzende Toyota's Lexus, BMW's, Mercedessen en een enkele Rolls Royce. Om de geweldige verkeersstroom in Guangzhou meer speelruimte wordt fietsen minder aantrekkelijk gemaakt door een scherpe fietsbelasting, deelde persburo Xinhua deze maand mee.

RIGIDE POLITIEK

De provincie Guangdong profiteert het meeste van Gaige kaifang, de politiek van Hervormingen en Open Deur die al vanaf 1979 officieel is in China. Haar gunstige ligging aan de zuidkust en het feit dat het aan China's bruisende kroonkolonie Hong Kong grenst vormen belangrijke ingrediënten voor de dertig procent groei in het BNP van de provincie - het hoogste ter wereld. Maar het voornaamste is misschien wel de koopmansgeest die eigen is aan de zuidelijke Chinezen. Volgens een manager van een Hong Kongs winkelparadijs in Guangzhou's centrum heeft 45 procent van de stadsbevolking big money dat ze in korte tijd bij elkaar hebben gespaard. Cui: 'Mijn vader was vuilnisman. Ik hielp hem met het verzamelen van limonadeflesjes en via de opbrengst daarvan ben ik in het zakenleven terecht gekomen. Nu doe ik in alles wat geld oplevert'. Op het moment is dat: Karaokemachines (video-met-microfoon waarbij je zelf de rol van leadzanger vervult) en CD-spelers. Cui verdient vijftien tot dertig duizend gulden per jaar, 46 maal het landelijke gemiddelde. En zijn droom: "Nog meer geld verdienen en een auto kunnen kopen. Want nu heb ik alleen nog maar een motorfiets".

De provincie Guangdong en met name de delta van de Parelrivier met Guangzhou als centrum is altijd China's voortrekker van de economische hervormingen geweest: rigide politiek die door Beijing werd gedictieerd na het bloedbad in 1989 drong pas maanden later door in het zuiden. Ook de renaissance van de hervormingen vond hier plaats toen Deng Xiaoping in januari vorig jaar naar de Speciale Economische Zone Shenzhen reisde en de semi-kapitalistische enclave als voorbeeld stelde ('leer van Shenzhen') voor het hele land.

KUNGFU

Diezelfde koopmansgeest zorgde er in juni 1989 voor dat het merendeel van de bevolking onverschillig stond tegenover de studentendemonstraties in Beijing. "Er waren hier wel demonstraties", vertelt een ooggetuige van destijds, "maar het waren hooguit dertigduizend studenten. Niemand is hier echt geïnteresseerd in politiek. Zaken komen eerst". Toegegeven, een van China's meest beroemde dissidenten, Wang Xizhe ('partijdictatuur is onderdrukking') is afkomstig uit Guangzhou vanwaar hij via vlugschriften een van de eerste aanvallen op Mao Zedong leidde (met desastreuze gevolgen: in 1981 werd hij tot 14 jaar gevangenisstraf veroordeeld en werd afgelopen januari, twee jaar voor tijd, vrijgelaten). "Maar mensen zoals hij heb je nauwelijks in Guangzhou", vertelt een kennis van Wang. "Guangzhou is geen stad voor intellectuelen. Het politieke en intellectuele klimaat is bar". Een bebrilde redacteur van een uitgeverij weet zelfs te vertellen 'dat er maar duizend intellectuelen zijn' in heel Guangzhou.

Ouyang Xu (42) werkt als tekstschrijver voor een filmbedrijf in Guangzhou ondervond de gevolgen daarvan aan den lijve. "Ik voel me gekwetst", vertelt hij. "Mijn bedrijf wil alleen maar dat ik scenario's schrijf voor films waar een hoop kungfu in voorkomt". De ongeveer tachtig bioscopen die Guangzhou rijk is vertonen dan ook voornamelijk 'de laatste films uit Hong Kong (starring: vechtersbaas Jacky Chan), *Terminator* I-klonen en producties in lokaal dialect die in Guangdong zijn vervaardigd in hetzelfde genre.

Films van Zhang Yimou (*Raise the Red Lantern* werd in februari een aantal dagen vertoond) trekken nauwelijks publiek. Ouyang: 'Er is geen markt voor. Ik probeer er wel inhoud aan te geven (wijzend op een Cola-blikje): In een omhulsel van vechtacties probeer ik sociale misstanden aan de kaak te stellen, zodat het publiek ongemerkt toch wat mee krijgt'. 'Ik ben een pessimist. Niemand in dit gebied denkt na over morgen, over de toekomst. Neem de opvoeding: mensen vinden het niet meer zo nodig dat hun kinderen naar school gaat, maar wel dat ze geld verdienen. De kennis vervlakt. Veertig jaar lang heeft de staat de bevolking beperkingen opgelegd. Maar ik merk nu in Guangzhou dat het volk zelf ook beperkingen oplegt. Als ik schrijf wat ik wil schrijven wordt het niet gelezen, als ik film wat ik wil filmen wordt het niet bekeken. Mensen hier lezen geen boeken met een ziel. Het resultaat is dat ze in ziellozen, in zombies veranderen. Het is een ontwikkeling die ik heel angstwekkend vind."

© Jan van der Made